

20. Kafli

Gróttusöngur

„Myllusteinar Guðs mala hægt, og þeir mala smátt.“ — LONGFELLOW

Í þessari sögu eru tvær launsagnir sem virðast vísa til fjórða (Atlantean) mannkynsins á jörðunni. Báðar eru tilefni til fjölmargra sagna. Önnur er Gróttukviða, töframyllan eins og hún vísar til jarðneskra tímabila, þó eins og við höfum séð getur einnig haft alheimslega tilvísun. Hin sögnin er um smiðinn Völund. Hún vísar til hvernig á hinni miklu fjórðu öld sál mannkynsins — Völundar — var fönguð af hinum illa —Nidud konungi— efnisþyngstu öld mannkyns og jarðar.

Þessir atburðir í sögu mannkynsins áttu sér stað fyrir milljónum ára samkvæmt tímaskráningu theosófa, á þeim tíma er mannkynið hafði náð mestri efnisþróun, meiri líkamlegum eiginleikum og tækni en núverandi mannkyn hefur náð. En þetta var einhliða hæfni, því maðurinn hafði þá algjörlega týnt þeim andlegum eiginleikum sem honum voru gefnir á fyrri tímaskeiðum þegar kyni hans var leiðbeint fyrstu skrefin í frumbersku hans.

Meðal launsagna sem teljast megi rekja til vískuhefða fornalda eru sögur um töframylluna nánast alls staðar eins, efnisþéttar og með þá sérstöðu að vera leyndardómsfyllstar. Það hefur aldrei verið útskýrt á fullnægjandi hátt af hverju fólk í öllum heimsálfum í fornöld hafi lagt sérstaka áherslu á töfraeiginleika þessa verkfæris. Þau litu ekki aðeins á eiginleika þess til að mala hveiti, heldur hugmynduðu það sem verkfæri fyrir guðina til að mala hvaðeina. Myllusteininn var ekki aðeins venjulegt verkfæri mannsins, heldur einnig verkfæri guðlegra

afla sem ekki aðeins skapaði fæðu, heldur einnig heilsu, auð, salt, hamingju, allt forsendur friðar — hugans ekki síður en líkamans. Hann malaði meginlönd jarðarinnar sem og deyjandi heima í alheiminum og skilaði út einsleitu grunn-efni, svo nýjir heimar gætu orðið til. Í *Kalevala* hinni finnsku gerir himna-smiðurinn í upphafi tímans nokkrar misheppnaðar tilraunir til sköpunar þar til hann smíðar myllusteinninn Sampo, sem muni mala til eyðingar og sköpunar heima eins lengi og þeir munu fæðast og deyja. Mayafólkið í Mið- Ameríku segir enn sögur af hinum heilaga myllusteini sem er bergmál löngu, löngu liðinna sagna. Í Eddu heitir hann Gróttta, sem merkir vöxtur, sem merkingalega tengist framþróun.

Þessi töframyllusteinn allra fornsagna er í æfintýrasögum sem spröttið hafa frá þeim sýndur sem einstakt verkfæri sem getur búið til hvaðeina, eiginleika og hæfni lífvera sem og efnis. Það var skapað af guðlegum sendiboðum fyrir birtingu lífs og viðhaldi þess - og eyðingu.

Í einni Eddusagna eru tvær tröllskessur neyddar til að snúa myllusteini til að mala auð og þægindi fyrir Fróða konung (nafn hans þýðir velmegun) sem uppi var á fyrri hluta friðar og gleði- tímabilsins, sem þekkt var sem gullna öldin. Þær unnu látlaust við að framleiða endalaus áánægju fyrir vellíðan konungs. Þegar tímar liðu óx græðgi konungs fyrir meira gull og meiri velmegun að hann gaf tröllunum aðeins svo skamman hvíldartíma að sem nam hanagali. Þannig lagði hann grunn að falli sínu. Óhjálpslega hugðu hin sívinnandi tröll á hefndir. Samfelldur söngur þeirra í takt við ískur mylluhjólanna skilaði undan þeim her sem undir stjórn Mysings konungs sigraði Fróða og hernam lönd hans.

Mysingur konungur tók við myllusteini vaxtarins og með tímanum varð hann einnig fórnarlamb græðginnar, því töframyllusteinninn gaf honum það sem hann vildi og að lokum sukku lönd hans í hafið,— hin sígilda saga um flóðið sem sögð er um alla veröld.

Eins og í Biblíusögum og öðrum launsögnum tákna konungur eða aðrar ráðandi persónur þjóðir eða kynstofna á óskilgreindu tímabili í fornöld. Flóðið sem er víðnefnt, en umdeilt, kemur fyrir í öllum megin launsögnum og virðist hafa verið sameiginleg reynsla alls mannkyns. Sagnir af risi og hvarfi meginlanda í og úr hafi — bæði snögglega í miklum náttúruhamförum og sem hægfara breyting á meginlöndum. Hvort sem þær lýsa snöggu breytingum eða síendurteknum virðast þær hafa slík áhrif á mannlega vitund að þær hafa orðið sagnir fólks hvaðanæva af jörðunni.

Í ljósi vísindalegrar þekkingar í dag má gera ráð fyrir að hin guðlega myllukvörn vísi til einhvers meira en að lýsa breytingum á jarðfræði plánetunnar. Fjölbreytileg not hennar til að skapa hvaðeina — ekki aðeins efnislega hluti, heldur einnig óefnislega — er vísbending um að hún sé verkfæri til sköpunar. Í því samhengi á hún nána samsvörun við hamar Þórs, Mjólni (sem merkir „malari“). Mjólnir mylur jötnaheima, brýtur niður efnið í frumefnin. Hann er einnig verkfæri sköpunar, m.a. í einni sögu þar sem Þór og Mjólnir stjórnuðu brúðkaupi til að tryggja getnað og frjósemi.

Það er freistandi að bera saman þessa myllukvörn guða og svarthol stjörnufræðinnar, því með sífellt nýjum uppgötvunum í stjörnuvísindum um þessi áhugaverðu fyrirbæri sem svartholin eru, sýnist gangur þeirra nálgast lýsingu á hlutverki hinnar guðlegu myllukvarnar í launsögnunum. Eins og hringiða dró konungsríki Mysing inn í auga myllukvarnarinnar, dregur iðustraurur umhverfis svarthol allt efni sem nálgast það inn í sig og það hverfur úr sýnilegum alheimi. Þessu til viðbótar eru dulstirnir sem talin eru í miðju vetrarbrautarinnar og samastandi af svartholum sem geisla frá sér gífulegri orku í formi geislunar á öllum bylgjulengdum, allt frá innfrarauðum geislum til rafsegulbylgja. Þess má geta að í Meistarabréfunum (*The Mahatma Letters*, p. 47), sem gefin voru út í byrjun 19. ándu aldar og fimmtíu árum áður en svarthol

voru skilgreind — segir að efni úr dauðum heimum sé „endurgert í smiðju náttúrunnar.“

Slík guðleg kvörn tekur til kosmosins. Hinu mikla hjóli jarðneskrar Gróttu, kvörn grósku og þróunar er snúið af jötnaöflum aldanna og skapa afurð úr þeim fræjum sem hver „konungur“ eða kynstofn mannkyns leggur til. Annað hefur hún ekki. Hver siðmenning eða bylgja sérkenna ber því með sér fræ eigin afleiðinga. Á fyrra tímabili Fróða konungs ríkti friður og velmegun og er sagt að gullinn hringur hafi legið óhreyfður á fjölmenum krossgötum um aldir. Þegar hann hvarf þá leið gullna öldin undir lok. Ný öld tók við og Mysingur konungur varð nú flóðinu að bráð og ríki hans sökk í hafið kann að vera tilvísun í söguna um Atlantis meginlandið og menningu þess, sem sagt er að hafi sökkið í sæ. Í ritum theosófa markar sá atburður miðpunkt líftíma jarðarinnar og efnisþyngsta tímabil hennar — miðnætti mannkynsins.

Táknrænt var það miðnætti er jötunskessan spurði Mysing konung hvort hann hefði nægt salt. Það var stund ákvörðunnar, að halda áfram sköpun efnisins og niður í þyngra efni eða snúa þróuninni við til andlegs þroska. Ákvörðun konungs olli því óumflýjanlega, flóðið sökkti skipi hans og tímabili hans lauk. Þá varð „sær saltur“ segir í sögunni. Fjórða öldin hafði sjálf orsakað eyðingu sína með vatni. Sá atburður gaf mannkyninu annað tækifæri til að rísa upp á ný til guðlegs markmið síns.

Gróttasöngur

Skjöldur hét sonur Óðins, er Skjöldungar er frá komnir. Hann hafði setu ok réð löndum, þar sem nú er kölluð Danmörk, en þá var kallað Gotland. Skjöldur átti þann son, er Friðleifr hét, er löndum réð eftir hann. Sonur Friðleifs hét Fróði. Hann tók konungdóm eftir föður sinn í þann tíð, er Ágústus keisari lagði frið of heim allan. Þá var Krístr borinn. En fyrir því at Fróði var allra konunga ríkasta á Norðrlöndum, þá var honum kenndur friðrinn um alla danska tungu, ok kallað Norðmenn þat Fróðafrið. Engi maður grandaði öðrum, þótt hann hitti fyrir sér föðurbana eða bróðurbana lausan eða bundinn. Þá var ok engi þjófur eða ránsmaður, svá at gullhringur einn lá á Jalangrsheiði lengi.

Fróði konungur sótti heimboð í Svíþjóð til þess konungs, er Fjölfnir er nefndur. Þá keypti hann ambáttir tvær, er hétu Fenja ok Menja. Þær váru miklar ok sterkar.

Í þann tíma fannst í Danmörk kvernsteinar tveir svá miklir, at engi var svá sterkr, at dregit gæti. En sú náttúra fylgði kvernunum, at þat mólst á kverninni, sem sá mælti fyrir, er mól. Sú kvern hét Grótti. Hengikjöftr er sá nefndur, er Fróða konungi gaf kvernina. Fróði konungur lét leiða ambáttirnar til kvernarinnar ok bað þær mala gull ok frið ok sælu Fróða. Þá gaf hann þeim eigi lengri hvíld eða svefn en gaukrinn þagði eða hljóð mátti kveða. Þá er sagt, at þær kvæði ljóð þau, er kallað er Gróttasöngur. Ok áðr létti kvæðinu, mólu þær her at Fróða, svá at á þeirri nótt kom þar sá sækonungur, er Mýsingur hét, og drap Fróða, tók þar herfang mikit. Þá lagðist Fróðafriður.

Mýsingur hafði með sér Gróttu ok svá Fenju ok Menju ok bað þær mala salt. Hann bað þær mala lengr. Þær mólu litla hríð, áðr niður sukku skipin,

ok var þar eftir svelgr í hafinu, er særinn fellr í kvernaraugat. Þá varð sær saltr.

1.
Nú eru komnar
til konungs húsa
framvísar tvær,
Fenja ok Menja;
þær ro at Fróða
Friðleifssonar
máttkar meyjar
at mani hafðar.

2.
Þær at lúðri
leiddar váru
ok grjóts gréa
gangs of beiddu;
hét hann hvárigri
hvíld né ynði,
áðr hann heyrði
hljóm ambátta.

3.
Þær þyt þulu
þögnhorfinnar:
"Leggjum lúðra,

léttum steinum."
Bað hann enn meyjar,
at þær mala skyldu.

4.
Sungu ok slungu
snúðga-steini,
svá at Fróða man
flest sofnaði;
þá kvað þat Menja,
var til meldrs komin:

5.
"Auð mölum Fróða,
mölum alsælan,
mölum fjölð féar
á feginslúðri;
siti hann á auði,
sofi hann á dúni,
vaki hann at vilja,
þá er vel malit.

6.
Hér skyli engi

öðrum granda,
til böls búa
né til bana orka,
né höggva því
hvössu sverði,
þó at bana bróður
bundinn finni."

7.

En hann kvað ekki
orð it fyrra:
"Sofið eigi meir
en of sal gaukar
eða lengr en svá
ljóð eitt kveðak."

8.

"Var-at-tu, Fróði,
fullspakr of þik,
málvinr manna,
er þú man keyptir;
kaustu at afli
ok at álitum,
en at ætterni
ekki spurðir.

9.

Harður var Hrungnir
ok hans faðir,
þó var Þjazi
þeim öflgari;
Iði ok Aurnir,
okkrir niðjar,
bræðr bergrisa,
þeim erum bornar.

10.

Kæmi-a Grótti
ór gréa fjalli
né sá inn harði
hallr ór jörðu,
né mæli svá
mær bergrisa,
ef vissi vit
vætr til hennar.

11.

Vér vetr nú
várum leikur
öflgar alnar
fyr jörð neðan;
stóðu meyjjar
at meginverkum,
færðum sjalfar

setberg ór stað.

12.

Veltum grjóti
of garð risa,
svá at fold fyrir
fór skjalfandi;
svá slöngðum vit
snúðga-steini,
höfga-halli,
at halir tóku.

13.

En vit síðan
á Svíþjóðu
framvísar tvær
í folk stigum,
beiddum björnu,
en brutum skjöldu,
gengum í gögnum
gráserkjat lið.

14.

Steypðum stilli,
studdum annan,
veittum góðum
Gothormi lið;

var-a kyrrseta,
áðr Knúi felli.

15.

Fram heldum því
þau misseri,
at vit at köppum
kenndar várum;
þar sorðu vit
skörpum geirum
blóð ór benjum
ok brand ruðum.

16.

Nú erum komnar
til konungs húsa
miskunnlausar
ok at mani hafðar;
aurr etr iljar,
en ofan kulði,
drögum dolgs sjötul,
daprt er at Fróða.

17.

Hendr skulu hvílask,
hallr standa mun,
malit hefi ek fyr mik;

mitt of leiti;
nú mun-a höndum
hvíld vel gefa,
áðr fullmalit
Fróða þykki.

18.

Hendr skulu höndla
harðar trjónur,
vápni valdreyrug,
vaki þú, Fróði,
vaki þú, Fróði,
ef þú hlýða vill
söngum okkrum
ok sögnum fornum.

19.

Eld sé ek brenna
fyr austan borg,
vígspjöll vaka,
þat mun viti kallaðr,
mun herr koma
hinig af bragði
ok brenna bæ
fyr buðlungi.

20.

Mun-at þú halda
Hleiðrar stóli,
rauðum hringum
né regingrjóti;
tökum á möndli
mær, skarpara,
erum-a varmar
í valdreyra.

21.

Mól míns föður
mær rammliga,
því at hon feigð fira
fjölmargra sá;
stukku stórar
steðr frá lúðri
járni varðar,
mölum enn framar!

22.

Mölum enn framar!
Mun Yrsu sonr,
niðr Halfdanar,
hefna Fróða;
sá mun hennar
heitinn verða
burr ok bróðir,

vitum báðar þat."

23.

Mólu meyjjar,
megins kostuðu,
váru ungar
í jötunmóði;
skulfu skaptré,
skauzk lúðr ofan,
hraut inn höfgi
hallr sundr í tvau.

24.

En bergrisa
brúðr orð of kvað:
"Malit höfum, Fróði,
sem munum hætta,
hafa fullstaðit
fljóð at meldri."